

UDENRIGSMINISTERIET

EKN, sagsnr.: 2021-863
Den 7. juni 2021

Rådsmøde (udenrigsanliggender) den 21. juni 2021

SAMLENOTAT

1. Belarus.....	2
2. Irak.....	4
3. Latinamerika og Caribien.....	6

1. Belarus

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

Der forventes en drøftelse af situationen i Belarus i lyset af den fortsat omfattende repression i landet, samt den ulovlige tvangslanding af et Ryanair fly den 23. maj 2021. Drøftelsen vil være en mulighed for at gøre status for implementeringen af konklusionerne vedtaget på det Europæiske Råd den 24. maj om en hurtig og substantiel reaktion, samt for at sende et budskab om fortsat støtte til en demokratisk transition i Belarus, opgøret med straffriheden, samt opfordring til løsladelse af alle politiske fanger.

2. Baggrund

Den 23. maj 2021 tvang belarusiske myndigheder et europæiskejet Ryanair fly, der på vej fra Athen til Vilnius befandt sig i belarusisk luftrum, til at nødlande i Minsk under påskud af en falsk bombetrussel fra Hamas. Her blev den unge oppositionsjournalist Roman Protasevich anholdt. Det Europæiske Råd besluttede den 24. maj, at EU skulle arbejde for et forbud mod belarusiske flyvninger over EU-luftrum, et forbud mod belarusiske landinger i EU's lufthavne, samt snarlig vedtagelse af yderligere sanktioner mod det belarusiske regime.

I opfølgning på Rådsbeslutningen vedtog EU medlemslandene fredag den 4. juni en udvidelse af det eksisterende sanktionsregime mod Belarus i form af et flyve- og landingsforbud mod belarusiske fly i EU. I tillæg arbejdes der i EU for vedtagelse af yderligere sanktioner relateret til flyepisoden. Der er ikke belarusiske flyruter til Danmark, og SAS meddelte i umiddelbar forlængelse af episoden, at man vil undgå det belarusiske luftrum i overensstemmelse med det europæiske luftfartsikkerhedsagenturs anbefaling. FN's Internationale Organisation for Civil Luftfart ventes at komme med en vurdering af episoden senest 25. juni 2021. EU's juridiske tjeneste har vurderet episoden som værende i strid med Folkeretten.

Herudover ventes en fjerde sanktionspakke i form af målrettede økonomiske sanktioner mod listede personer og enheder ansvarlige for grove menneskerettighedskrænkelser og politisk undertrykkelse vedtaget snarligt, forventeligt forud for rådsmødet. Der arbejdes parallelt med opdraget om økonomiske sektorsanktioner med henblik på snarlig vedtagelse.

Den omfattende repression fra det belarusiske sikkerhedsapparat fraholder befolkningen fra at demonstrere, og der har den seneste tid været en ny bølge af ransagninger og anholdelser rettet mod menneskerettighedsforkæmpere i landet, herunder repræsentanter for det polske mindretal. En række lovændringer er undervejs i det belarusiske system, som - hvis vedtaget - vil have en negativ effekt på advokaters råderum og pressefriheden.

Kommissionen har forud for rådsmødet udsendt den ventede ”økonomisk plan for et demokratisk Belarus”, der stiller økonomisk støtte og investeringer i Belarus i udsigt under forudsætning af, at der finder en demokratisk transition sted. Planen skal sende et politisk signal til den belarusiske befolkning om styrket kort- og langsigtet EU-støtte i transitionsperioden til strukturelle juridiske og økonomiske reformer samt EU-investeringer i sundhed, infrastruktur, vedvarende energi og digitalisering. Planen lægger endvidere op til styrkede politiske relationer med Belarus, samt til etablering af en EU-Belarus rammeaftale.

3. Formål og indhold

Der ventes en substantiel drøftelse af situationen i Belarus i lyset af den fortsat omfattende repression i landet, herunder den ulovlige tvangslanding af europæiskejet Ryanair fly og efterfølgende arrestation af Roman Protasevich.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Vedtagelse og implementering af flyveforbuddet, samt de ventede sanktionsudvidelser for Belarus vurderes ikke at have betydning for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet. Flyveforbud, samt udvidelse af eksisterende sanktionsliste finder retsanvendelse i dansk lov og implementeres af relevante danske myndigheder.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andres landes holdninger

Der forventes bred anerkendelse af den hurtige vedtagelse og implementering af flyveforbuddet samt opbakning til yderligere sanktioner, herunder mulige sektorsanktioner målrettet det belarusiske regimes økonomi. Der forventes ligeledes bred opbakning til fortsat at støtte det belarusiske civilsamfund og til at give befolkningen et klart perspektiv gennem den økonomiske plan for et demokratisk Belarus.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen har arbejdet for hurtig vedtagelse og implementering af sanktioner og flyveforbud relateret til den ulovlige tvangslanding af Ryanair flyet den 23. maj 2021. Regeringen bakker op om den fjerde sanktionspakke samt om arbejdet for sektorsanktioner mod Belarus, idet der fra dansk side arbejdes for samtidigt at tage hensyn til den belarusiske befolkning. Fra dansk side er det centralt, at presset på det belarusiske regime opretholdes, samtidigt med at EU viser sin opbakning til og støtter den belarusiske befolkning.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Belarus har seneste været forelagt for Folketingets Europaudvalg til orientering den 9. oktober 2020.

2. Irak

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

På rådsmødet ventes en drøftelse af den aktuelle situation i Irak. Fokus vil være på det kommende parlamentsvalg i oktober og en mulig EU-valgobservatørmission samt andre tiltag til styrkelse af EU's position i Irak.

Drøftelsen forventes efterfulgt af en uformel frokostdrøftelse med den irakiske udenrigsminister.

2. Baggrund

Irak skal efter planen afholde parlamentsvalg til oktober. Valget skulle oprindeligt have fundet sted i juni, men den irakiske valgkommission besluttede i januar at udskyde valget til oktober – efter anmodning fra den irakiske regering - bl.a. på grund af tekniske årsager, herunder særligt sikringen af en transparent og retfærdig valghandling.

Situationen i Irak er fortsat præget af ustabilitet. I januar gennemførte ISIL et større terrorangreb på et marked i det centrale Bagdad, hvor mere end 30 personer blev dræbt og over 100 såret. Det var det første selvmordsangreb i Bagdad i næsten to år. Der har de seneste uger også været øgede spændinger og konfrontationer mellem demonstranter og væbnede militser i gaderne i de større byer.

Danmark har sammen med en kreds af ligesindede EU-medlemslande arbejdet målrettet for opfølgning på konklusioner fra det ekstraordinære rådsmøde for udenrigsanliggender i januar 2020, der blandt andet tog sigte på at styrke EU's rolle i Irak gennem intensiveret politisk dialog – herunder højniveau-besøg – samt styrket indsats på sikkerhedsområdet. Sidstnævnte bl.a. gennem EU's civile rådgivningsmission (EUAM), der sigter på kapacitetsopbygning i de civile grene af den irakiske sikkerhedssektor. EUAM er EU's flagskib i Irak og aktiviteterne gennemføres i tæt samarbejde med NATO's trænings- og rådgivningsmission i Irak (NMI). EU yder endvidere et substantielt bidrag til stabilisering i Irak samt humanitær og udviklingsbistand.

Irak har, trods store udfordringer, en central placering i Mellemøsten og udgør en vigtig aktør ift. nabolandet Iran og terrorbekæmpelsen i regionen. Danmark har siden 2014 ydet markante militære og civile bidrag til bekæmpelsen af ISIL og stabiliseringen af Irak og Syrien, bl.a. i regi af den globale koalition mod ISIL. Dansk tilstedeværelse i regionen handler ikke mindst om at fastholde presset på ISIL, så terrororganisationen ikke igen får fodfæste. Danmark har aktuelt lederskabet af NMI. Som led i det danske NMI-lederskab genåbnedes den danske ambassade i Irak i oktober 2020.

3. Formål og indhold

Rådets drøftelse forventes at fokusere på: i) Vigtigheden at EU's fortsatte støtte til den nuværende regering; ii) den politiske situation i Irak, herunder det kommende parlamentsvalg i oktober og muligheden for en EU-valgobservatørmission; iii) Iraks overordnede betydning for den bredere stabilitet i regionen, herunder ift. terrorisme og migration.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andres landes holdninger

Der kan generelt forventes enighed om behovet for støtte til den nuværende regering samt behovet for en aktiv og synlig EU-rolle i Irak. I den forbindelse forventes flere medlemslande bl.a. igen at understrege behovet for, at EU's udenrigsrepræsentant indtager en mere aktiv rolle ift. Irak, herunder aflægger besøg til Bagdad.

10. Regeringens generelle holdning

Fra dansk side lægges vægt på, at EU indtager en aktiv og synlig rolle i Irak. Det gælder både en klar politisk støtte til den nuværende regering, samt understøttelsen af afviklingen af parlamentsvalget – bl.a. i form af en EU-valgobservatørmission. Fra dansk side er det ligeledes vigtigt, at EU og EU's medlemslande bidrager med stabiliseringsstøtte til Irak. Rådsmødet finder sted på et tidspunkt, hvor udenrigsministeren netop har aflagt bilateralt besøg i Bagdad.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Irak har seneste været forelagt for Folketingets Europaudvalg til orientering den 9. januar 2020.

3. Latinamerika og Caribien

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

Der forventes en bred drøftelse af EU's relation til Latinamerika og Caribien som opfølgning på drøftelsen på rådsmødet for udenrigsanliggender i oktober 2020, herunder status for den politiske udvikling og identificering af prioriteter for et øget EU-engagement i regionen samt muligheden for et eventuelt topmøde.

2. Baggrund

EU's udenrigsrepræsentant Borrell har lagt op til en bred politisk drøftelse af relationerne til Latinamerika og Caribien for at styrke EU's engagement i regionen, der har en samlet befolkning tæt på 700 mio. mennesker og er en væsentlig politisk og økonomisk partner for EU. Drøftelsen ventes at berøre en række emner af betydning for forholdet, herunder COVID-19 og de afledte socioøkonomiske konsekvenser, den politiske udvikling i regionen inklusiv retsstatssituationen samt EU's associeringsaftaler med regionen og EU-Mercosur-aftalen. Endelig kan forventes en drøftelse af EU's strategi for politisk samarbejde i regionen på højt niveau. I december 2020 blev der afholdt et EU-Latinamerika udenrigsministermøde i Berlin, men det er seks år siden, at der blevet afholdt et topmøde mellem regionerne.

Latinamerika og Caribien er hårdt ramt af COVID-19, og EU har truffet en række foranstaltninger for at hjælpe regionen under Team Europe-initiativet til blandt andet at mindske effekterne af pandemien. EU's indsats er rettet mod at afbøde krisens humanitære, sundhedsmæssige, sociale og økonomiske konsekvenser. Mere end 2,4 mia. euro er afsat fra EU, EU's medlemsstater og den Europæiske Investeringsbank, men regionen er fortsat præget af nedlukninger, høje smitte- og dødstal samt en overbelastet sundhedssektor. Vaccinationsprogrammer er først nu ved at blive udrullet i større omfang, og i lande som f.eks. Brasilien er kun ca. 10 pct. af befolkningen vaccineret.

Der kan på rådsmødet endvidere forventes en kort orientering om status for EU's associeringsaftaler med regionen. Forhandlingerne om moderniseringen af handelsdelen af associeringsaftalerne med Mexico og Chile forventes afsluttet i løbet af 2021, mens EU-Mercosur-aftalen tidligst forventes forelagt medlemsstaterne og Europa-Parlamentet i 2022. Kommissionen arbejder på en supplerende politisk erklæring med Mercosur om klima- og miljøforpligtelser – uden at genåbne selve aftalen. Gennemføres aftalerne vil de være et vigtig strategisk, økonomisk og geopolitisk signal, der forstærker EU's samarbejde med regionen.

Den politiske krise i Venezuela, herunder indskrænkningerne af det demokratiske rum samt den voksende humanitære krise i landet bl.a. som følge af pandemien forventes ligeledes berørt. EU's ambassadør er fortsat udvist af landet som følge af, at EU tilføjede 19 personer i Venezuela til EU's sanktionsliste i februar 2021. I nabolandet Colombia har der gennem flere uger været sociale uroligheder og strejker. EU opfordrer regeringen til at indgå i dialog, afstå fra vold og overholde menneskerettighederne.

For Danmark og for EU er det vigtigt at fastholde regionens fokus på bæredygtig grøn omstilling og genopbygning samt at landene fastholder fokus på at øge ambitionerne i forbindelse med Paris-aftalen.

3. Formål og indhold

Udenrigsministrene ventes at have en drøftelse af EU's strategiske relationer til Latinamerika og Caribien samt en status på COVID-19's konsekvenser for regionen og prioriteter for samarbejdet.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, erhvervslivet, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes opbakning til, at EU fortsat forstærker relationerne til partnere i Latinamerika og Caribien, herunder prioriterer det politiske engagement og fortsat bidrager til at afbøde konsekvenserne af COVID-19-krisen.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen støtter op om EU's indsats i forhold til Latinamerika og Caribien, der generelt komplementerer danske prioriteter i det bilaterale engagement. Latinamerika og Caribien er vigtige partnere, ikke mindst når det gælder fastholdelsen af et regelbaseret multilateralt system, fair og bæredygtig handel samt i forhold til klimadagsordenen.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

EU's relationer med Latinamerika og Caribien har seneste været forelagt for Folketingets Europaudvalg til orientering den 9. oktober 2020.